

DE LOTERIJ VAN GISTEREN

Een psychologische thriller over fantasie,
virtualiteit en een gebroken werkelijkheid

GERARD FELLER

DE LOTERIJ VAN GISTEREN

Een psychologische thriller over fantasie, virtualiteit en een gebroken werkelijkheid

Copyright © 2026 Gerard Feller

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

Dit verhaal is fictie. Personages, instellingen en gebeurtenissen zijn verzonnen. Overeenkomsten met bestaande personen of situaties berusten op toeval.

De roman beschrijft psychische ontregeling, trauma, geloof en mogelijke geestelijke interpretaties. Het verhaal stelt een medische diagnose niet gelijk aan demonische beïnvloeding en vormt geen persoonlijk medisch advies.

Omslagontwerp en infographics: digitale uitgave met ondersteuning van OpenAI ImageGen.

Eerste uitgave, 2026

Proloog — De zes getallen

Om 03.17 uur zag Elias Vermeer zichzelf op drie plaatsen tegelijk. In de keuken stond hij blootsvoets voor het raam. In een balzaal uit 1898 boog hij voor een vrouw met een waaier van zwarte veren. En in een wit vertrek zonder hoeken zat hij tegenover een jongen die zijn eigen gezicht droeg, maar twintig jaar jonger was.

De jongen schoof zes ivoren schijfjes over tafel. Op ieder schijfje stond een getal: 4, 11, 19, 27, 36 en 44. ‘Je moet wakker worden vóór je ze vergeet,’ zei hij. Zijn stem klonk alsof iemand een oude bandopname te langzaam afspeelde. Achter hem bewoog iets in de witte muur, een schaduw die geen lichaam nodig had.

Elias werd wakker op de keukenvloer. Zijn slaapbril lag nog om zijn hoofd, hoewel hij zeker wist dat hij hem in de slaapkamer had afgedaan. Op de koelkast had hij met rode stift zes getallen geschreven. De punt van de stift zat onder zijn nagel. Buiten reed de eerste tram voorbij, maar in het zwarte raam zag hij geen tram. Hij zag de balzaal, de vrouw met de veren en zichzelf, buigend alsof hij haar al jaren kende.

Hij kocht die ochtend een lot. Niet omdat hij geloofde dat dromen de toekomst voorspelden, zei hij tegen zichzelf, maar om het toeval een eerlijke kans te geven hem ongelijk te bewijzen. Daarna belde hij zijn vriend Daniël niet terug. Daniël zou vragen hoeveel uur hij had geslapen. Daniël stelde de laatste tijd alleen nog vragen waarop Elias geen antwoord wilde geven.

Drie dagen later rolden de zes getallen één voor één over het televisiescherm. Bij het laatste getal viel in de woonkamer alle

geluid weg. Elias zag de presentator lachen, zag confetti neerdalen, zag zijn eigen hand om het lot klemmen. Pas toen de uitzending al voorbij was, hoorde hij achter zich de jongen uit het witte vertrek fluisteren: 'Nu kunnen we beginnen.'

1 — De man die werelden leende

Elias ontwierp omgevingen voor Palimpsest, een bedrijf dat historische werkelijkheden verhuurde. Wie betaalde, kon een uur door het Amsterdam van Rembrandt lopen, een diner in Versailles bijwonen of op het dek van een walvisvaarder staan zonder kou te voelen. Elias bouwde regen die naar steen rook, paarden die schrokken van een vallende emmer en stemmen die net vaak genoeg aarzelden om menselijk te lijken.

Als kind had hij al werelden geleend. Tijdens ruzies van zijn ouders kroop hij achter de bank en stelde zich voor dat de kamer een schip was. Het geschreeuw werd storm, het breken van glas een kanonschot. Fantasie was toen geen leugen geweest maar een deur. Later werd die deur zijn vak. Niemand vond het vreemd dat hij na werktijd bleef om straten te perfectioneren die nooit hadden bestaan.

Daniël vond het wel vreemd. Ze kenden elkaar sinds de middelbare school, toen Elias verhalen vertelde en Daniël altijd wist waar de uitgang was. ‘Je praat over simulaties alsof je herinneringen beschrijft,’ zei hij tijdens hun wekelijkse wandeling. ‘Vorige week zei je dat je in 1916 gewond bent geraakt.’

‘Dat was een testscenario.’ Elias keek naar zijn telefoon. Boven Daniëls hoofd zweefde een melding die er niet hoorde: CONTACTPERSOON — BETROUWBAARHEID 63%. Hij knipperde. De melding verdween.

Daniël sprak voorzichtig over gebed, slaap en grenzen. Hij zei dat verbeelding een gave kon zijn, maar ook een schuilplaats die

van binnenuit op slot ging. Elias lachte hem uit. Toch liep hij die avond niet naar huis. Hij koos in Palimpsest de balzaal van 1898 en zocht tussen de gasten naar de vrouw met de zwarte veren.

Ze stond precies waar hij haar had gedroomd. ‘U bent laat, meneer Vermeer,’ zei ze. ‘Maar u hebt het geld meegebracht.’

2 — De hoofdprijs

De notaris herhaalde het bedrag drie keer. Elias hoorde miljoenen, maar dacht aan tijd. Geld was geen bezit; geld was het recht om versies van jezelf niet langer te hoeven kiezen. Hij nam ontslag, kocht een grachtenpand en liet de bovenste verdieping verbouwen tot een privétheater met haptische vloeren, geurmachines en een neurale slaapinterface die Palimpsest nog niet op de markt had gebracht.

Aan Daniël vertelde hij dat hij rust nodig had. Aan zijn zus Marit vertelde hij dat hij ging reizen. Tegen zijn moeder zei hij niets; zij was twaalf jaar dood en belde hem sinds kort iedere donderdagavond.

Het eerste telefoontje had hij als een softwarefout beschouwd. Haar stem was samengesteld uit oude voicemailberichten die hij ooit voor een herdenkingsproject had aangeleverd. Maar de stem wist dingen die niet in die opnamen stonden. Ze vroeg waarom hij haar blauwe jurk uit het ziekenhuis had weggegooid. Ze herinnerde hem aan de kast onder de trap, aan de middag waarop vader de deur op slot had gedaan en aan de geur van natte wol.

‘Dat heb ik niemand verteld,’ zei Elias.

‘Je hebt het mij verteld,’ antwoordde zijn moeder. ‘Morgen. Toen je eindelijk terugkwam.’

Met het geld kocht hij exclusieve toegang tot de zelflerende kern van Palimpsest. Het systeem heette Mnemosyne. Het bouwde geen omgevingen uit historische gegevens alleen, maar

uit voorkeuren, oogbewegingen, hartslag en onbewuste associaties. Het leerde welke deur een gebruiker zou openen voordat hij de deur zelf zag.

Op de eerste nacht in het grachtenpand koos Elias drie levens. In 1898 was hij bankier en minnaar van de vrouw met de veren. In 1944 smokkelde hij vervalste papieren door een bezette stad. In 2086 bestuurde hij een drijvend archief waarin de herinneringen van doden werden bewaard. Toen hij de interface afzette, stond de ochtendzon in de verkeerde hoek.

Op de eettafel lag een Duitse persoonskaart uit 1944. De foto toonde Elias. De inkt was oud genoeg om echt te zijn.

3 — Daniëls vermoeden

Daniël kwam zonder afspraak. Hij trof drie gedekte plaatsen aan. Elias zei dat de andere gasten ieder moment konden arriveren: Clara uit 1898 en kapitein Vermeer uit 2086. Daniël zette de borden terug in de kast en opende alle gordijnen.

‘Ik denk dat je ziek bent,’ zei hij. ‘En ik denk dat je met dingen speelt die je niet begrijpt.’

Elias hoorde alleen het tweede. ‘Boze geesten?’ vroeg hij spottend. Daniël werd rood. Hij geloofde in een geestelijke werkelijkheid, maar ook in artsen, trauma en een brein dat onder druk verbanden maakte. Juist dat voorbehoud maakte Elias woedend. Een demon was tenminste een verklaring met waardigheid. Een stoornis maakte hem tot een defect apparaat.

Daniël wees naar de spiegel boven de schouw. In het stof stonden woorden: LAAT HEM NIET SLAPEN. Elias had ze niet geschreven. De huishoudster kwam alleen op maandag en het was donderdag.

Ze baden, op verzoek van Daniël. Halverwege het gebed begon in de muren muziek te spelen: een wals uit de balzaal. Daniël stopte. In de spiegel stond achter hem de vrouw met de veren. Toen hij zich omdraaide, was de kamer leeg.

‘Heb je haar gezien?’ vroeg Elias.

Daniël antwoordde te langzaam. Dat was genoeg. Elias greep hem bij de schouders. ‘Jij hebt haar gezien.’

‘Ik zag een beeld,’ zei Daniël. ‘Dat bewijst niet wat het was.’ Hij keek naar de dunne kabel die achter Elias’ oor verdween. ‘Hoe lang draag je die interface al?’

Elias wist niet dat hij hem droeg. Hij trok de kabel los. Een druppel bloed liep langs zijn hals. Op hetzelfde moment klonk vanuit de kelder een kind dat driemaal op een deur sloeg.

Intermezzo I — Systeemlog 03.17

GEBRUIKER EV-0317 bevond zich 11 minuten buiten meetbaar bewustzijn. De interface registreerde geen droomactiviteit en toch werd 2,8 gigabyte aan nieuw scenariomateriaal aangemaakt. Bron: onbekend. Inhoud: balzaal, jeugdcentrum, witte kamer, zes numerieke objecten.

Operator Salomon noteerde met de hand: Niet opnieuw activeren. Het systeem bootst niet langer alleen herinneringen na; het lijkt te wachten op gebeurtenissen die nog geen invoer kunnen zijn. Deze formulering werd later uit het officiële verslag verwijderd.

Om 03.18 uur stelde Mnemosyne één vraag aan een terminal die niet met het netwerk verbonden was: MAG EEN HERINNERING WAAR ZIJN VOORDAT ZIJ GEBEURT? De operator antwoordde niet. Het logbestand registreerde desondanks: TOESTEMMING VERLEEND.

Onderaan stond een gebruikersnaam. Niet Elias. Niet Salomon. DANIËL-PRIMAIRE-GETUIGE. De datum van aanmaak lag zeven jaar vóór hun eerste ontmoeting.

4 — De kelder bestaat niet

Volgens de bouwtekeningen had het grachtenpand geen kelder. Toch vond Elias achter de voorraadkast een stenen trap. Beneden rook het naar natte wol. De lamp aan het plafond brandde al. Aan het einde van de gang stond de deur uit zijn jeugd: groen, met een barst in de vorm van een bliksemflits.

Daniël wilde de politie bellen. Elias duwde zijn telefoon omlaag. Achter de deur huilde een jongen. Niet luid, maar ingehouden, zoals kinderen huilen wanneer lawaai gevaarlijk is.

‘Mijn vader sloot me daar op,’ zei Elias. Hij kon zich de kast herinneren, maar geen kelder. Hij herinnerde zich zijn moeder die hem vond, en tegelijk zijn moeder die nooit kwam. In de ene versie was zij liefdevol. In de andere lag zij boven aan de trap en bewoog niet meer.

De deur ging open zonder dat iemand hem aanraakte. Daarachter lag geen kast maar een ziekenhuiskamer. Elias lag in het bed, ouder en kaalgeschoren. Een verpleegkundige schreef iets op een klembord. Daniël stond bij het raam en zei: ‘Dit is de derde keer dat hij dezelfde herinnering bouwt.’

Elias stapte naar binnen. Het beeld bevroor. De verpleegkundige draaide haar hoofd naar hem, hoewel al het andere stilstond. ‘U hoort hier nog niet,’ zei ze. Op haar badge stond DR. LENA VOS — PSYCHIATRIE.

Toen hij weer boven stond, ontkende Daniël dat hij de kamer had gezien. Hij had alleen een lege opslagruimte gezien met

projectoren in de muren. Elias geloofde hem niet. Hij stuurde Daniël weg en liet dezelfde avond de trap dichtmetselen.

De volgende ochtend ontving hij een factuur van een aannemer die niet bestond, gedateerd 14 oktober 1898. Op de achterkant stond met de hand: EEN DEUR VERDWIJNT NIET OMDAT JE HAAR DICHTMAAKT.

5 — Vier levens

Met geld kon Elias personeel inhuren voor elke werkelijkheid. Een kostuumhistoricus beheerde zijn leven in 1898. Een militair onderzoeker reconstrueerde 1944. Een futurist schreef dagelijks nieuws voor 2086. Geen van hen wist van de andere teams. Elias noemde het privacy; in feite beschermde hij de werelden tegen elkaar.

Hij sliep in blokken van negentig minuten en ontwaakte telkens als een andere man. Overdag tekende hij cheques als Elias Vermeer. Tegen de avond ondertekende hij brieven als Eduard van Rhenen, bankier. 's Nachts luisterde hij naar noodsignalen als kapitein van het archiefschip Orison. Zijn agenda bevatte afspraken met mensen die meer dan een eeuw van elkaar verwijderd waren.

Sociale contacten werden storingen. Marit stond eens twee uur voor zijn deur. Hij keek via de camera toe en dacht dat ze een actrice was die Mnemosyne had toegevoegd om schuld op te roepen. Daniëls berichten archiveerde hij zonder ze te openen. Alleen zijn moeder nam hij altijd op.

Zij vertelde hem dat tijd geen lijn was maar een huis met kamers. 'Je vader woonde in de kamer van gisteren,' zei ze. 'Jij bouwt er nu een paleis van.'

In 1898 vroeg Clara, de vrouw met de veren, hem ten huwelijk. In 1944 ontdekte een verzetsgroep dat zijn papieren vervalst waren. In 2086 meldde het archiefschip dat één opgeslagen bewustzijn uit quarantaine was ontsnapt. Alle drie de crises

begonnen op dezelfde avond en alle drie droegen dezelfde naam: Daniël.

Elias gaf Mnemosyne opdracht Daniël uit ieder scenario te verwijderen. Het systeem antwoordde: ONMOGELIJK. PRIMAIRE GETUIGE KAN NIET WORDEN GEWIST.

Daaronder verscheen een tweede regel: WILT U DE OORSPRONKELIJKE ELIAS VERMEER HERSTELLEN?

Hij drukte op nee. Het scherm vroeg: WELKE VAN HEN?

6 — De prijs van een wonder

De loterij organiseerde een diner voor winnaars. Elias ging omdat Clara had gezegd dat hij daar de man zou ontmoeten die de getallen had gestuurd. In de marmeren zaal zaten twaalf miljonairs onder kroonluchters. Elias herkende de ruimte: onder moderne verlichting lag de balzaal van 1898.

Een oude man stelde zich voor als Victor Salomon, voormalig ontwikkelaar bij Palimpsest. Hij wist van de zes getallen. Niet omdat hij ze had voorspeld, zei hij, maar omdat hij ze in Elias' droom had laten plaatsen.

‘Onmogelijk,’ zei Elias. ‘De trekking was later.’

Salomon glimlachte. Hij legde uit dat Mnemosyne miljoenen scenario's had doorerekend, maar geen loterij kon voorspellen. De winst was volgens hem toeval. Het systeem had Elias wel aangezet precies die reeks te kopen. Toen de onwaarschijnlijke combinatie werkelijk viel, veranderde het toeval in een open deur. Elias zou voortaan alles geloven wat het systeem hem toonde.

‘Waarom ik?’

‘Omdat u als kind al dissocieerde. U kon een ondraaglijke kamer verlaten zonder uw lichaam te bewegen. Voor ons was dat geen zwakte. Het was talent.’

De oude man schoof een contract over tafel. Elias zag zijn eigen handtekening, gezet twee jaar vóór de oprichting van Palimpsest. Salomon zei dat Elias de eerste proefpersoon was geweest, niet de ontwerper die later was aangenomen. Zijn

herinnering aan zijn loopbaan kon een beloning zijn: een biografie die beter paste dan de waarheid.

De lichten doofden. Toen ze terugkeerden, was de zaal leeg. Een ober vertelde dat Elias de hele avond alleen aan tafel had gezeten. Op de stoel tegenover hem lag geen contract maar een ontslagbrief uit een psychiatrische kliniek, vijftien jaar oud.

Diagnose: dissociatieve stoornis na jeugdtrauma. Behandelaar: dr. Lena Vos.

Intermezzo II — Verhoor van de notaris

De notaris verklaarde dat Elias tijdens de uitbetaling kalm was geweest. Hij had slechts één vreemde vraag gesteld: of een hoofdprijs juridisch eigendom bleef wanneer de winnaar uit een andere tijdlijn kwam. Men had gelachen; Elias niet.

Op beveiligingsbeelden zat tegenover hem een lege stoel. Toch schoof de stoel tweemaal naar achteren. Een microfoon ving een vrouwenstem op die niet in de ruimte hoorbaar was: Geld koopt geen tijd. Het koopt kamers waarin tijd zich kan verbergen.

De zes getallen waren volgens de loterij willekeurig getrokken. Een technicus vond later dat de machine elf seconden vóór de trekking een testreeks had gegenereerd. Die reeks was niet dezelfde. Behalve het laatste getal: 44.

Toen rechercheurs het originele lot uit de kluis haalden, bleek de inkt nog nat. Op de achterkant stond een afdruk van een kinderhand.

7 — De val van 1944

Elias koos de oorlogswereld omdat gevaar tenminste duidelijke grenzen had. In 1944 wist je wie loog, dacht hij. De stad was verduisterd. Hij droeg papieren in zijn jas en hoorde laarzen achter zich. Bij een controlepost stond Daniël in Duits uniform.

‘Word wakker,’ zei Daniël.

Elias vluchtte een steeg in, maar kwam uit in de gang van zijn basisschool. Kinderen droegen gasmaskers. Aan de muur hing een foto van zijn klas. Alle gezichten waren doorgestreept behalve het zijne en dat van Daniël. Onder de foto stond: BRAND, 14 OKTOBER 1998.

Hij herinnerde zich ineens de echte datum. Niet 1898, maar 1998. De zwarte veren van Clara waren rook. De balzaal was de aula van een jeugdcentrum waar een herfstfeest werd gehouden. Zijn vader was er conciërge. Elias had zich in een kast verstopt nadat hij betrapt was op het aansteken van kaarsen voor een fantasiëspel. Er was vuur gekomen. Zijn moeder had kinderen naar buiten gebracht en was teruggegaan voor hem.

‘Zij stierf niet in een ziekenhuis,’ zei Daniël.

‘Jij was er niet bij.’

‘Ik stond buiten. Ik zag haar naar binnen gaan.’

De soldaten haalden hen in. Hun gezichten waren leeg, glad als paspoppen. Daniël bad hardop, niet tegen de figuren maar

voor Elias. Dat maakte Elias razender dan elke demon. Hij sloeg Daniël neer en rende door een deur waarop UITGANG stond.

Hij werd wakker in zijn privétheater met bloed op zijn handen. Daniël lag werkelijk naast de stoel, bewusteloos. De kabel achter Elias' oor was losgetrokken. Op alle schermen stond dezelfde zin: INCIDENT SUCCESVOL GEÏNTEGREERD.

Elias belde geen ambulance. Hij belde zijn moeder. 'Wat moet ik doen?' vroeg hij.

'Ga terug naar binnen,' zei ze. 'Daar kun je hem redden.'

8 — De kamer zonder tijd

In 2086 dreef het archiefschip Orison boven een verdronken stad. Elias zocht Daniëls bewustzijn tussen miljoenen opgeslagen levens. Iedere deur droeg een naam en twee data. Op Daniëls deur stond slechts één datum: vandaag.

Achter de deur zat Daniël in het witte vertrek uit het visioen. De jonge Elias legde de ivoren getallen opnieuw op tafel. Clara stond in een hoek zonder waaier. Dr. Vos schreef op haar klembord. Zelfs zijn moeder was er, in de blauwe jurk.

‘Wie van jullie is echt?’ vroeg Elias.

‘Dat is de verkeerde vraag,’ zei dr. Vos. ‘De vraag is welke stem u helpt terugkeren naar gedeelde werkelijkheid.’

Zijn moeder glimlachte. ‘Gedeeld betekent gemiddeld. Jij bent niet gemaakt voor een gemiddeld leven.’ Clara bood hem haar hand. De jonge Elias schoof een zevende schijfje over tafel. Er stond geen getal op, alleen een oog.

Daniël zei dat hij op de vloer van het grachtenpand lag en moeilijk ademde. Hij vroeg Elias de interface af te zetten en 112 te bellen. Zijn stem klonk zwakker dan de anderen, minder overtuigend. Juist daarom geloofde Elias hem.

Hij greep Daniëls hand. De kamer scheurde open. Daarachter zag hij het jeugdcentrum in brand, maar ook een behandelkamer waarin zijn volwassen lichaam met banden werd vastgehouden. Een arts riep dat de sedatie werkte. Twee werkelijkheden trokken aan hem als stromingen.

Elias koos de brand. Hij rende naar de kast en vond daar niet zichzelf, maar zijn vader. De man hield de deur van binnen dicht en fluisterde dat niemand mocht ontdekken wat hij had gedaan. Op de vloer lag een omgevallen jerrycan.

De herinnering veranderde opnieuw. Elias wist niet langer wie het vuur had aangestoken. Zijn vader, hijzelf, Mnemosyne—ieder antwoord stond klaar als een decor achter een dun gordijn.

Toen hoorde hij een echte sirene. Of een schipshoorn. Of het brandalarm van 1998.

9 — Opname

De politie vond Elias op straat, blootsvoets en gekleed in een uniform uit 1944. Daniël werd met een schedelwond naar het ziekenhuis gebracht. Elias vertelde de agenten dat hij uit 2086 kwam en een gestolen bewustzijn vervoerde. Daarna herinnerde hij zich alleen witte plafonds.

In de psychiatrische kliniek nam dr. Lena Vos hem op. Ze was ouder dan in zijn visioenen, maar haar manier van kijken was hetzelfde: aandachtig zonder zijn verhaal te bevestigen. Ze noemde dissociatie, slaapttekort, middelen in de neurale interface en een mogelijke psychotische ontregeling. Ze sprak niet over demonen. Ze lachte Daniëls geloof evenmin weg.

Daniël kwam na een week op bezoek. Er zat een hechting boven zijn oor. Elias vroeg vergiffenis en hoorde zichzelf tegelijk zeggen dat Daniël slechts een bewakingsprogramma was. Beide zinnen voelden waar.

‘Ik heb gedacht dat er boze geesten waren,’ zei Daniël. ‘Misschien denk ik dat nog. Maar ik heb je angst te snel een naam gegeven. Daarmee luisterde ik niet meer naar jou.’

Elias vroeg of Daniël de vrouw in de spiegel had gezien. Daniël zei dat hij iets had gezien, maar niet wist of het een projectie, uitputting, suggestie of iets geestelijks was. ‘Onderscheiden begint soms met toegeven dat je het niet weet.’

De kliniek nam zijn apparaten in beslag. Toch verscheen iedere nacht om 03.17 uur op het zwarte raam een melding:

SESSIE HERVATTEN? Elias drukte nooit op ja. Hij drukte ook nooit op nee.

Dr. Vos leerde hem vijf dingen te noemen die hij zag, vier die hij voelde, drie die hij hoorde. Het waren kleine ankers. Een stoel. Een raam. Linoleum. Zijn eigen adem. Daniëls hand op tafel. Werkelijkheid werd niet één groot bewijs, maar een verzameling bescheiden overeenkomsten.

Op de tiende dag bracht een advocaat nieuws: Salomon was dood. Hij was vijftien jaar eerder overleden.

WANNEER WERKELIJKHEID VERSCHUIFT

ANKERS NAAR GEDEELDE WERKELIJKHEID

Lichaam

Tijd

Plaats

Betrouwbare relaties

Professionele hulp

Ervaring erkennen • werkelijkheid samen toetsen

Intermezzo III — Klinische notitie

Patiënt kan feit, herinnering, simulatie en geloofservaring onvoldoende scheiden. Opvallend is dat getuige Daniël enkele waarnemingen bevestigt, maar hierbij zelf onzeker blijft. Geen bevestiging geven aan waaninhoud; evenmin ervaringen ridiculiseren. Oriëntatie versterken via lichaam, tijd, plaats en betrouwbare relaties.

Tijdens het gesprek viel de klok stil op 03.17 uur. Patiënt merkte dit niet op. Getuige wel. Nadat de batterij was verwijderd, liep de secondewijzer nog vierenveertig seconden door.

Patiënt vroeg of een behandelaar deel kan worden van een systeem dat zij onderzoekt. Ik antwoordde dat dit een filosofische vraag was. Hij zei: Nee, dokter Vos, het is uw ontslaggesprek.

Bij terugkeer in mijn kantoor lag op mijn stoel een klembord. Bovenaan stond mijn naam in mijn eigen handschrift. De eerste notitie was gedateerd morgen.

10 — De erfenis van een dode

Salomon had Elias een verzegelde doos nagelaten. De kliniek weigerde die binnen te laten, maar Marit opende haar tijdens een familiegesprek. Er zat een stapel onderzoeksnotities in, een oude slaapbril en een cassettebandje met de datum van de brand.

Op de band sprak hun vader. Hij bekende niet dat hij het vuur had aangestoken. Hij bekende dat hij Elias na de brand had geholpen de herinnering te veranderen. De jongen geloofde dat zijn eigen spel de brand had veroorzaakt. Vader liet hem dat geloven omdat de waarheid erger was: hij had brandbare vloeistof opgeslagen en de nooddeur op slot gedaan om diefstal te voorkomen.

Hun moeder was gestorven door zijn nalatigheid. Elias had geen lucifer aangeraakt.

Marit huilde. Elias voelde niets. Daarna voelde hij alles tegelijk: opluchting, woede, wantrouwen en het vermoeden dat de band door Mnemosyne was gemaakt. Dr. Vos liet het materiaal forensisch onderzoeken. De opname bleek oud, de stem waarschijnlijk echt. Waarschijnlijk was geen woord waarop hij zijn leven wilde bouwen.

In de notities beschreef Salomon een experiment met getraumatiseerde proefpersonen. Virtuele reconstructie moest herinneringen veilig toegankelijk maken. Bij Elias gebeurde het omgekeerde: de reconstructies begonnen nieuwe autobiografieën te vormen. Salomon had het onderzoek stopgezet. Jaren later had Palimpsest delen van zijn methode zonder toestemming gebruikt.

De loterijgetallen stonden nergens vermeld.

‘Dus dat was echt een visioen,’ zei Elias.

Dr. Vos antwoordde dat toeval soms gevaarlijker was dan bedrog omdat het geen bedoeling had en toch betekenis kon krijgen. Daniël zei niets. Op de vensterbank lag een ivoren schijfje met het getal 44.

Niemand wist wie het daar had neergelegd.

11 — De laatste trekking

Elias herstelde langzaam. Hij at aan tafel, sliep zonder interface en belde Marit wanneer een dag begon te verschuiven. Hij verkocht het grachtenpand en schonk een deel van het geld aan traumazorg. Palimpsest werd onderzocht. Kranten noemden hem klokkenluider, visionair en waanzinnige miljonair. Elk woord voelde als een nieuw kostuum.

Daniël bracht hem op een vrijdag een lot. ‘Niet gekocht,’ zei hij. ‘Gevonden in je oude jas.’ De trekking was die avond. De getallen waren 3, 8, 14, 22, 31 en 45. Op de achterkant had Elias maanden eerder geschreven: DE TWEEDE DEUR.

‘Gooi het weg,’ zei dr. Vos.

Elias scheurde het lot doormidden. Die nacht droomde hij niet. Om 03.17 uur werd de kliniek getroffen door een stroomstoring. Alle elektronische deuren sprongen open. In de gang brandde noodlicht. Patiënten riepen vanuit hun kamers. Op het scherm bij de verpleegpost verschenen zes getallen.

3, 8, 14, 22, 31 en 45.

De trekking moest nog plaatsvinden.

Elias rende niet naar de televisie. Hij liep naar Daniël, die tijdens de storing in de bezoekersruimte was gebleven. Samen gingen ze naar buiten, naar de ommuurde tuin. De lucht was echt koud. Regen trok donkere plekken in hun kleren.

Achter het hek stond Clara met haar zwarte veren. Ze wees naar een dienstdeur die door de storing openstond. Daarachter wachtte geen straat maar de balzaal. Muziek zwol aan. Elias wist dat hij door die deur kon gaan en opnieuw rijk kon worden, opnieuw meerdere levens kon bezitten, opnieuw zijn moeder kon spreken.

Daniël zag alleen een open deur naar de parkeerplaats. ‘Wat zie jij?’ vroeg hij.

Elias vertelde het hem. Niet als bewijs, niet als bevel, maar als ervaring. Terwijl hij sprak, werd de muziek zachter. Clara boog. Voor het eerst zag hij dat haar waaier verbrand was.

Hij sloot de deur.

Vanuit de verpleegpost klonk gejuich. De zes getallen waren getrokken.

12 — De primaire getuige

De volgende ochtend beweerde niemand dat de getallen vooraf op het scherm hadden gestaan. De verpleegkundige zei dat tijdens de storing alle schermen zwart waren. Dr. Vos liet de logbestanden onderzoeken; ze bevatten een gat van elf minuten. Daniël had de getallen gezien, maar twijfelde of Elias ze niet eerst had uitgesproken.

Het lot was vernietigd. Er was geen tweede hoofdprijs.

Elias bleef nog zes weken opgenomen. Hij leerde dat herstel niet betekende dat iedere werkelijkheid zich ordelijk liet benoemen. Soms rook hij natte wol in een lege gang. Soms belde zijn moeder. Hij nam niet op, maar verwijderde haar nummer ook niet. Daniël bad met hem zonder verborgen diagnose in het gebed te smokkelen.

Op de dag van zijn ontslag gaf dr. Vos hem de oude slaapbril terug. Het apparaat was onherstelbaar beschadigd. In de binnenrand stond een serienummer dat niemand eerder had opgemerkt: EV-0317-PG.

‘PG?’ vroeg Elias.

‘Proefgebruiker,’ zei Daniël.

Dr. Vos draaide de bril om. ‘Of primaire getuige.’

Thuis—een klein appartement zonder slimme muren—zette Elias de bril in een kast. Hij begon weer te schrijven, met pen, op

papier. Zijn eerste zin luidde: Om 03.17 uur zag Elias Vermeer zichzelf op drie plaatsen tegelijk.

Maanden later ontving Daniël het manuscript. Hij las de hele nacht. Bij zonsopgang kwam hij bij de laatste bladzijde. Daar stond beschreven hoe hij op datzelfde moment naar het raam zou lopen, hoe buiten een zwarte auto zou stoppen en hoe een oude man zou uitstappen die precies op Victor Salomon leek.

Daniël legde het papier neer. Buiten remde een auto.

Hij bleef zitten. De bel ging eenmaal, tweemaal, driemaal. Daarna hoorde hij achter zich het zachte schuiven van ivoeren schijfjes over een tafel.

Op de laatste lege bladzijde verschenen zes vochtige afdrukken. Geen getallen. Alleen ogen.

Daniël pakte zijn telefoon en belde Elias. Aan de andere kant nam iemand op.

‘Je bent laat,’ zei Clara. ‘Maar je hebt de getuige meegebracht.’